

2001eko otsailak 11

1963an jaioa naiz, baina nire oroitzapenik ederrenak 40ko eta 50eko hamarkadakoak dira.

2001eko otsailak 24

Egunero egiten dut, lanera joateko, Urnietatik Andoainako tartea errepidetik. Duela hamabost bat urteko oroitzapena datorkit burura batzuetan, errepide horrextetik iragatean, autobusaren leihatilatik inguruko mendi ezezagunetara begira –etxetik urrun orduan, orain ez bezala, Azkoitian bizi bainintzen–, bidaiatzen ari nintzela iruditu zitzaidanekoa. Eta une hura oroiturik bidaiari sentitzen naiz berriro –lanera joate ezin arrunt eta egunerokoagoan–, orduko bidaia berean jarraitzen dudalako kontzientzia osoz.

2001eko martxoak 16

Zirrara eragiten du auto-hilerri batean, ezustean, ibiltzen zen garaian ezagututako auto batekin topo egiteak.

2001eko apirilak 2

Eibarren nago, herriko kaleen artean dagoen galdategi bateko langileei kanpoko ate zabalduetik begira. Lanerako galtzamantala jantzita, aurpegia betaurreko handi batzuek estalita, eskularru handiak eskuetan, metal goritua batetik bestera mugitzen dute hauts beltzak guztiz bereganatua duen pabiloi handi ezin narratsago batean. Ez du gozoa behar hor lan egiteak. Galdategiko gizonak La Fura dels Baus taldearen epigono batzuk direla etorri zait burura, adierazpen artistikorako erabiltzen ari direla espazio ilun, beldurgarri eta infernukara hori.

Uste dut zerbait erakusten duela nire irudimenaren ateraldi horrek.

Behin futbola zuzenean, telebistaren bitartekotzarik gabe, ikustera joan nintzelarik, lehen golaren ondoren errepikapenaren zain geratu nintzen, golaren ondoren ezinbestekotzat jo baitzuen, bere inkontzientzian, nire irudimenak errepikapena.

Argi dago babes-tarte handi samar batek bereizten nauela errealitatetik.

2001eko apirilak 23

Zenbaiten ahotan eta zenbait testuingurutan, “mamia” hitzaren axalekotasuna mingarria da.

2001eko maiatzak 15

Pornoa

Eragotz iezadazu,
lipar batez,
beti jakin izan dudana
zainetan sentitzea,

egiarik gordinenari
neure barrunbeetan aterpe ematea.
Nous sommes de la merde,
itsusia naiz,
ahul eta endekagarria,
hiltzeko jaioa,
neke-penetan esperantzazurtz bizi ondoren.
Eragotz iezadazu,
lipar batez,
galtzailletza unibertsalaz
gogoeta goibeletan gainbeheratzea.
Erakuts iezazkidazu.

2001eko ekainak 16

Poema hermetikoa

Ez duzu ba pentsatuko
nire poema bat ulertzeko
gauza izango zarenik?
Alajaina!

Zer uste duzu zuk ordea?
Zer uste duzu naizela?
Zer uste duzu zarela?
Zer uste duzu dela poesia?

Neure buruari barkatzen ez diodana,
nori eta zuri barkatu?
Non eta poesian?
Ederki eman ere!

Zergatik eta nire poesia
ulertzen ez duzulako?
Zer gara ba?
Baina, baina... pentsatzea ere!

Zer da ba poesia,
horrela hankapera dezagun?
Edo da edo ez da,
baina erdi-biderik ez du.

Inork ez du inoiz
zuk ulertzeko moduko poemarik idatziko.
Ezinezkoa litzateke,
inon direnak eginik gogotik ahaleginduagatik ere.

2001eko ekainak 18

“Ez zaitez hain jatorra izan, hain bihotz oneko eta eskuzabala. Itotzen nauzu. Ez da batere eroso adiskide jatorregiak izatea.”

2001eko uztailak 4

“Hoy no puedo hablarte en euskara”, esan zidan. “Tengo una prisa horrible.”

2001eko uztailak 28

Gorrotatzen zaituztet oraindik

Zahartzen ari eta, bihotza bareago izango zuelakoan, idazle zakarrari, hil baino lehen, maila handiko saria ematen ausartu ziren.

Txaloz hartu zuten ekitaldi ofizialean, hizketan hasi aitzin. Ahots dardartiz mintzatu zen:

–Txaloak jo dizkidazue baina gorrotatzen zaituztet oraindik.

2001eko abuztuak 5

Existenzialismoa. Bizar-xaflek zauritutako begien negarra.

2001eko abuztuak 9

Pneumatiko haurridea

Autobusean noa Gipuzkoako herri txiki batera. Elkarrekin solasean ari dira ondoko aulkietan, gaztelaniaz, bi lagun, eta haien solasa heltzen zait belarrietara. Kanpoko ahaide batzuekin Hondarribian izan omen zen atzo haietako bat; ahaideak, Hondarribia aurretik ezagutzen ez eta, guztiz liluratuta geratu omen ziren: harresiak, kale zaharrak, gaueko argiztapena, hondartza, kaia... Pneumatiko lohitu bat dago leihatilatik hasten ikusten dudan mendi bide lehor pinuz inguratu eta sasi-oteek milikatutako batean. Neu ere harritu nauen haurridetasun hunkitu batez begiratu diot pneumatikoari. Malkoak sentitu ditut begietan kilika hura bistatik galtzean. Eta amorrua, amorru debekatu hori.

2001eko irailak 7

Infinituak dira norberaren etxetik bertatik abiatzen diren bideak, infinituak norberaren etxe inguruan ikus eta ezagut daitezkeen lekuak. Eta ezagututako lekua ere ez da inoiz berbera izaten; lekua aldatu ez bada ere, norberaren begiak bai. Ez da inoiz, horrenbestez, inguruaren ezagutza amaitzen. Bizitza osoa da ingurua ezagutu eta baitaratzeko asmo zoro bat, irrika inozo bat, bukatu gabea ezinbestean.

2001eko irailak 23

I can't give you what you want

I can't give you what you want.

I can't give you what you need.

I'm a lonely heart and I walk

in an endless lonely street.

I can't give you passion world.
I can't give you heart and soul.
My aim is true but you know
Sorrow hurts me, I'm not so strong.

2001eko urriak 6

Idaztea, aukera hori beti. Guztiz librea, hitzen unibertsoaren muga geure eskuz aise eta gozo mugitzeko modukoen barruetan; hiztegi, arau eta aztura orotatik haratago, iturriko uraren gisako gramatika berritu gabe ere beti berrietan; ardura, buruhauste, koherentzia eta erantzukizun guztietatik haratago; sinpatia, adiskidetasun, zor eta traizio-beldur orotatik haratago; osteko irakurketa orotatik haratago. Idaztea, hodei hori, euri hori, elur eta lurmentze, lurrun eta izotz, inon denik atzemanezintasun eskurakoiena. Matematikarik itxuragabeena, lausotasun bete-betean zehatza. Idaztea, aukera hori beti.

2001eko urriak 18

Erljio bakarra dut, edo ideologia, berdin dio: hurbiltasuna. Baina, hala ere, a zer beldurra larregizko hurbiltasunari! A zer distantzia premia maitasunaren mehatxuaren aurrean! A zer babesa, a zer erosotasuna, a zer konforta... urruntasuna! (Ikus 2001-VI-18.)

2001eko urriak 28

Beti gaude nonbait, bizi garen artean.

2001eko azaroak 22

Ikara apur batez esnatu naiz amets ilun batetik. Lasterketa bat ikusi dut, Donostiako Bulebarrean akaso, ez dakit segurur. Zorua bustita zegoen. Bi eratako lasterkariak ziren lehian: batetik, gorputzik gabeko gizakiak, burua baino ez zirenak; bestetik, oilasko-gorputz txikiko gizakiak. Batzuek zein besteez gorputz oso eta normaleko pertsonak zituzten laguntzaile eta bultzatzaile. Gupidagarriak ziren benetan; oilasko-gorputza zutenak batez ere. Zoruaren bustitasunetik babesteko plastikozko zira bana jantzita, orro lazgarriak egiten zituzten.

2001eko azaroak 30

“Gizona gizon denez gero, zer den galdezka ari da”, idatzi zuen Koldo Mitxelenak, *Euskal literaturaren etorkizuna* artikuluan. “Etengabeko galdegite hau ez da oraindik bukatu, ezta bukatuko ere gizona gizon deino. Erantzunak asko dira; gogo-betekorik, ordea, ez.”

Beti pentsatu izan dut sakonean honako esaldi hau zeukala buruan, berak ere ez jakin arren: “Gizona gizon denez gero, norekin jo galdezka ari da. Etengabeko galdegite hau ez da oraindik bukatu, ezta bukatuko ere gizona gizon deino. Erantzunak asko dira; gogo-betekorik, ordea, ez.”

2001eko abenduak 1

Euria ari du

*“Ni ere euri banintz
joan nindaik berehala
zure teila hegira
kantuz agurtzera.”
(Henriette Aire)*

1. Rainy Manchester

Buelta batera eta buelta bestera, izerdi patsetan, maindireak ere mela-mela eginda, ez nuen bakerik aurkitzen ohean. Ezin nuen Elena nire pentsamenduetatik kendu. Markelekin ibiltzen hasia omen zen. Zergatik ordea? Zer zuen bada Markelek Elena bereganatzeko? Izatekotan ere, diru gehiago, hori bai, baina besterik ez. Ezer ere ez. Baina noren buruan sar zitekeen Elena bezalako neska sentikor eta maitagarri batek hain motibo zekenak izatea ohaidea hautatzerakoan? Ezin nuen horrelako ideia zororik ametitu.

Ohetik jaiki eta telebistari begira egon nintzen apur batean. Han agertzen ziren neskek Elena zekarkidaten gogora eta horrek nire ezinegona larritu egiten zuen. Beheko tabernara jaitsi eta garagardo bat edatea zen, dudarik gabe, egin nezakeen gauzarik zentzuzkoena.

Zerbitzariari garagardoa eskatu bezain laster, hogeita hamabost urte inguruko gizonkote bizardun bat inguratu zitzaidan, garagardo pitxerra eskuan hartuta.

–Excuse me. Do you speak english?

–Yes, a little.

–Are you from here? Saint Sebastian?

–Yes, I am.

Zorionak eman zizkidan, hain hiri politean bizi nintzelako. Bera ingelesa zela esan zidan, from the rainy Manchester hain zuzen ere. Baina, kamioilaria zenez, hara eta hona ibili beharra zuela beti. Barkatzeko molestatzeko baninduen, baina norbaitekin hitz egin beharra zuela, bere ama hil zela esana baitzioten telefonoz orduantxe puntuan. Ez zuela kamioiko kabinara joan eta negarrez hasterik nahi, nahiago zuela garagardo batzuk edan eta norbaitekin hitz egin, ea egingo nion mesede berarekin berriketan geratzeko pixka batean, berak ordainduko zituela eta garagardoak.

Baietz esan nion, ez nuela eragozpenik. Loak ezin hartuta jaitsia nintzela tabernara, bero itsaskor haren azpian ez nintzela ezer egiteko gauza eta presarik batere ez nuela. Gainera, nire ingelesa pixka bat hobetzeko aukera ona izango zela berarekin hitz egitea. Dena dela, tamalez, neure gogoaren kontra, garagardoak berak ordaintzeko eskaintza onartu beharrean nengoela, langabezian nengoelako eta sosik batere gabe nenbilerako bolada hartan.

Elkarri geure penen berri emanez ibili ginen Alde Zaharreko tabernetan. Kontsolatu egin ninduen Elenarengatik sufritzen ari nintzena kontatu nionean: ezagutzen ez zuen arren, ziur zegoela benetan zentzuzko neska bazen Markel utzi eta niregana itzuliko zela, eta bestela kasurik ez egiteko, ez zuela mereziko eta. Ondo pentsatuta, ezin zidan besterik esan, baina esan ziezadakeen hori esan egin zidan behintzat, eta eskertzekoa izan zen.

Goizeko laurak edo bostak aldera, Alde Zaharreko tabernak itxi zituztenean, erdialdeko dantzaleku ilun batean sartu ginen. Gu baino jende gazteagoa, musika gogorra bolumen altuan eta hitz egiteko aukera gutxi. Pixka batean hantxe egon ginen hala ere, gure penen kontaketa saminean atseden txiki bat hartuz, gazte jende hark nola edaten eta nola dantzatzen zuen begira. Abailduta geunden, lur jota biok.

Goiza urratzear zegoen zulo beltz hartatik irten ginenean. Kafetegi batean gosalduta ondoren, ez nuen duda handirik izan, Pasealeku Berrira eraman nuen Manchesterko kamioilari tristea. Eguna argitzen ikustearekin batera, kamioilariaren gogoara ere argitu egin zen lipar batez.

–Wonderful! –esan zuen itsasoari begira.

Itsaso itxuraz amaigabe haren bestaldean bere amaren gorpua egongo zela esan zuen, seme-alabek zaindua, seme-alaba guztiak gorpuaren inguruan bera izan ezik.

Nahiz eta Donostian zerua urdin gardenez argitu, euriak eta lainoak inguratua irudikatzen zuen amaren farm zaharra. Oso gutxitan izana omen zen amaren etxean azken urteetan, eta beti euri eta lainoz inguratua agertzen omen zitzaion etxe haren irudia buruan.

–When I was a child... –esanez ekin zion, malkoei duintasun ziur batez eutsiz, txikitako oroitzapenen kontaketa.

Ohartu orduko Zurriolara iritsiak ginen. Trafikoa ugaltzen eta bizkortzen hasia zegoen. Ez zegoen dudarik, elkarriz agur esateko ordua zen. Amara aldera jo zuen nire adiskide ingelesak, han inguruan baitzuen aparkatua kamioia; nik, berriz, etxera. Ez nion helbiderik eskatu eta ezta berak niri ere. Izena ere ez nion galdetu nahi izan Manchesterko kamioilari abailduari.

Bulebarretik etxera nindoala, Elena eta Markelekin egin nuen topo. Gerritik helduta zetozen, Markelek kontu txikiak xuxurlatzen zizkion –ez dut zer lerdokeria izango ziren pentsatzerik ere nahi– Elenari belarri ondora, eta honek irri egiten zuen, irri eta irri zoroki... harik eta ni ikusi ninduten arte. Une latza izan zen hirurontzat, gogorra, zakarra, baina oso indartsu sentitu nintzen gero, etxerako bidean, aspaldian sentitu gabea nintzen poz eta lasaitasun eder baten jabe. Etxera iritsitakoan leihoko saretak ondo itxi eta bake-bakean egin nuen lo.

2. A morna Lisboa dos teus braços

Egia esanda, ez zitzaidan gustatu portugesa hintzela jakitea. Oso lilura eskasekoa zunan hori guretzat garai hartan. Cenicerokoa izatea bezain lilura eskasekoa kasik. Egia osoa esanda, ez hindudan oso gustukoa izan hasieran. Beste zerbaiten bila geratu nindunan ni han gure soinu tresneria jaso eta gero. Kontzertu hura ez zunan nolana hiko, ez ditun ugariak izaten horrelakoak inguru hauetan, hain internazional eta jendetsuak, eta nik beste zerbaiten esperantza izan ninan eszenategi gainean kantuan ari nintzela jende hura guztia dantzan erotu beharrean ikusten nuen bitartean. Zerbait ikusgarriagoa merezi nuelakoan nengonan, eta gau hartan bazegonan aukera, jatorri eta itxura askotako neskak zeudenan-eta, martxarako gogoz gainera. Formalegia zunan hire ile motz gaztain kolorea, girotik kanpokoak hire janzkera apala eta hire belarritako biribil ñimiñoak. Zaila zunan hirekin egonda lagunak mirespenez begiratu nindutela irudikatzea. Baina nekatuta nengonan eta beranduegi zunan beste neska baten bila hasteko. Horrexegatik baino ez nindunan hirekin geratu gau hartan.

Ez ditinat ahaztu, ordea, pentsioko gelako argi-itzaletan besoen eta eskuen mugimenduekin egin hizkidan jokoak. Ondo gogoan ditinat denbora geldiarazteko ahalmen liluragarria zuten mugimendu leun eta sentikor haiek.

–Não pensade. Simplesmente escutade como soa a chuva caíndo sobre o telhado e seguide o movimento da minha mão na penumbra. Como si fosse o início d’um longo viagem.

Mundu ezezagun batera egindako bidaia. Hire mundura, herorrek gidatua. Ez dinat ahaztuko biluzteko modu jolasti eta samur hura, hire laztanek sentiarazten zidaten babesa, ziurtasuna. Hire besoetan abandonatu nitinan hala gorputza nola gogo. Ni ez nengonan horrelakoetara ohituta, eta ez dinat harrezkero horrelakoetara ohitzeko aukera handirik izan. Oso bestelakoak izan ditun nire ohaide eta ohe-istorio guztiak, zuzenagoak, azkarragoak, zakarragoak. Beste inork ez nain eraman hirekin ezagutu nuen lurralde abegikorrena, hire beso arteko Lisboa epelera.

Hasieran deseroso sentiarazi nindunan, egia esan. Irrigarri, erridikulu. Lagunak irudikatzen nitinan hormako zuloatik begira eta nitaz gupida gabe trufa egiten. Baina ahaztu egin nitinan ahalkeak, ezari-ezarian, hik neure baitatik erauzi eta heureganatu ahala. Teilatua kolpekatzen zuen euriarekin bat egingo zuen negar emea eskatu zidatenan orduan begiek barrutik. Gozo egin nionan men haien nahiari eta aspaldidaniko antsia zaharra asetzen duenaren atsedena neureganatu ninan.

–Gosto muito de vós os heavys. Tedes toda a ternura do mundo à flor de pele.

Portugalen heavy gutxi ezagutuko huela komentatu ninan nik orduan.

–Mas são os milhores. Os heavys do Tejo. Os mais tristes do mundo. Muito mais tristes que qualquer fadista.

“Luisa Agostinho, o fado do siglo XXI”. Alajaina! Ez hidan esan kantatzen huenik ere. Ezer izatekotan mimoa hintzela pentsatuko ninan, edo dantzaria bestela, hire beso-eskuen mugimendu leun haiek eta hire gerri liraina gogoan. Lur jota utzi nain telebistan hire bideo-klipa ikusteak. Hire ondoan egoteko gogo ikaragarriak eraso nain bat-batean. Dudan guztia emango niken berriro ere hire beso eta eskuak pentsio merke bateko gelako argi-itzaletan jolasean ikustearen truke. Negar egin nahiko niken hire bular txikien kontra, teilatu gaineko euriarekin bat eginik. Oroitzen al haiz nitaz, Luisa? Oroitzen? Euskal Herria (hau ez da Espainia). La Puebla de Labarka. Gorka, ETari buruz hitz egin zinan tximaluze egoskor hura, zenbakiak munduko hizkuntzarik zaharrenean esaten irakatsi zinana, bat, bi, hiru, lau, bost, sei, zazpi... Oroitzen? Ala zeharo ahaztu naun, aspaldian entzun gabeko fado zahar bat bezala?

Arrazoa huen, Luisa. Tristeak gaitun heavyok. Oso tristeak. Ni ikustea besterik ez zagon. Telebistari begira gaupasa eginda, garagardo lata eskuan, igande goizalba madarikatuak dakarren argiaren beldur. Arrazoa huen, Luisa. Ez Portugalen adina beharbada baina hemen ere oso tristea dun heavya izatea. Os heavys do Ebro. Elkarrekin egon ginen gau hartan sekulako txotxolokeriak esan nitinan. Jimmy Page baino ospetsuago izatera iritsiko nintzela sinetsita nengonan garai hartan. A zer lotsa orduan esandakoak gogoratzea! Orain bazakinat hik ez naunala sekula telebistari begira oharkabean hagoela bideo-klip batean ikusiko, nik oraintxe puntuan hi ikusi haudan bezala. Ni ez naun sekula XXI. mendeko heavya izango. Gu heavyak gaitun, Luisa, besterik gabe, mundu osoan beste milaka eta milaka bezala. Ez zakinagu besterik egiten. Gure zirkuitua estu-estua dun eta ondo itxia zagon. Baina hala ere ezin zionagu zirkuitu horretan bueltak eta bueltak emateari utzi. Ez zakinagu besterik egiten eta ez dinagu besterik egin nahi, ez dinagu sekula besterik egingo. Horrelaxe jarraituko dinagu bazter guztiak nazkatu arte, edo errepide bazterra jo eta bertan geratu arte bestela.

Hi ere gelditu gabe ibiliko haiz, noski, batera eta bestera, disko berria promozionatzen. Baina gure bideak ez ditun sekula berriro gurutzatuko. Ziur nagon. Hik ez dun sekula niretzat fadorik sortuko. Ez dun sekula nik hiretzat sortu nuen balada entzungo, *Luisaren mundua*. Ez dun sekula jakingo esnatu eta hi nire ondoan ez hengoela ohartu bezain laster herioan jo nuela pentsiotik geltokirantz. Muinetaraino nuela mindua barrua lasterka egiten nuen bitartean, larriturik, neure onetik irtenda. Auto batek harrapatu eta hankaz gora bota ninduela geltoki aurreko zubian. Ez dun sekula jakingo ezkerreko zangoa moztu behar izan zidatela eta zurezko ortopedikoarekin herrenka igotzen naizela harrezkero oholtza gainera, Ian Dury bezain trakets ia-ia.

Ez dun sekula jakingo euria egiten duen bakoitzean pentsioko gure gelako teilatuaz oroitzen naizela, eta geltoki jendetsuaren erdian ama galdu duen umea bezain babesgabe sentitzen. Euriarekin batera negar egin ezinik hala ere.

3. Il pleut septembre sur Paris

Lan asko dut atzeratuta eta berandura arte geratu beharko dut gaur bulegoan. Zain daukat Euskal Herria, edo Euskal Autonomi Erkidegoko euskaldungoa behintzat, eta ezin diot hutsik egin. Behar baititu nik mahai gainean pilaturik ditudan testu garrantzitsu hauen itzulpenak, Jose Antonio Ardanza Eusko Jaurlaritzako Lehendakari Jaun Txit Agurgarriak sinatuak horietako batzuk, astea amaitu baino lehen behar ere, ezeren okerrik ez dela.

Baina itxoin egin beharko du hala ere lanak. Ezin dut aurrera egin. Duela sei urte Parisen pasatu nituen egunak datozkit gogora zerua hain gris jartzen denean, dena lanbro mehe eta goibel honek estaltzen duenean. Txapitulako leiho estutik euriari so geundela Michelleri “Il pleut septembre sur Paris” esan nionekoa batez ere. “C’est jolie ça”, esan zuen harriturik, eta nik hasi baino egin ez nuenari jarraipena eman zion. “Il pleut septembre sur Paris”, xuxurlatu zuen. “Tout le septembre du monde, doucement éternel, ici, devant nos regards tendrement ennuyés. Merci, Paris, nous n’oublirons jamais cet humide et intime cadeaux.”

Harritu egiten naiz lankideei begira. Lan eta lan etengabe. Nik ezin dut. Beharbada lana amaitu ondoren etxean norbait zain dutelako lotzen zaizkio hain estu lanari. Beharbada nik ere lanean jarraitu ahal izango nuke gero norbait zain izango banu. Ez dakit. Orain behintzat ezinezkoa zait. Hala ere, lan egiteko planta egiten ari naiz. Eskuak teklatu gainetik banandu eta leihotik begira hasten naizenean, gaztelaniazko egitura sintaktiko jakin bat euskaratzeko modu jatorraren bila ari naizela usteko dute lankideek, niri burua Haussman bulebarreko txapitula zaharrera joan zaidala susmatu gabe. Hauek ez dakite ezer Parisko nire egun haietaz, ez dute sekula Michelleren berririk izan. Ez dakite ezer nitaz. Eta ez nuke nahi jakiterik ere.

Ez diet sekula Michelleri buruz hitz egingo. Ez lukete barrerik egingo, badakit. Eta ez lidakete gupidaz begiratuko. Errespetu osoz entzungo lukete nire amodio istorioa, modu politikoki zuzenean. Baina nabarmenegi sentituko nuke horretarako egin beharko luketen ahalegina. Eta bestela ere, dena naturaltasun osoz eta horrelako beldurrik gabe kontatzerik balego ere, ezin izango nieke ondo azaldu zer sentitzen nuen nire txapitulako leihotik zehar Michelle bere etxean sartzen ikusten nuenean, etxaldeko patioa gurutzatuz, beti bakarrik. Ikusiak nituen lehen ere neska gazte herrenak, baina sekula ere ez nirearen hain antzeko herrenik egiten zuenik. Isilik egiten nuen negar neskata isil hari begira. Gozoa zen neure buruari ukatzen nion gupida hain neska eder batengatik sentitu ahal izatea. Horrela maitemindu nintzen Michellez, bere izena jakin gabe, bere ahotsa entzun baino lehen.

Laburra izan zen Parisko nire egonaldia, eta denbora gehiegi behar izan nuen kemena bildu, Michelleren aurrean agertu eta harekin hizketan hasteko. Nire txapitula ezagutu zuenerako gertu nuen Gasteiza itzultzeko eguna. Zazpi egun izan ziren, besterik ez, aterrunerik gabeko zazpi egun euritsu. Ordu eta erdinako zazpi bisita klandestino, aita-amen gordean. Txapitulako leiho estutik euriari so ematen genuen denborarik gehientsuena, izara eta burusi artean gorderik gure gorputz biluziak. Ez zen denbora asko izan. Nahikoa hala ere munduko irail osoa Paris gainean euri gisa gozo abailtzen ikusteko, dena ondo daukanak eta dena ondo egiten duenak sekula ezin ikusiko duen eran.

4. Lluve desde Carabanchel

Badator berriro ere euria gure bizitzetara. Sekula baino ederragoa iruditzen zait, hain aspaldidanik genuen ikusi eta sentitu gabea. Adiskide baten negarra da euria, gure penen kontsolabide leiala, eta askoz ere bakarrago sentitzen gara falta zaigunean, askoz ere arrotzago munduan.

Carabancheldik heldu da zaparrada hau, igortzailearen mezu batekin: “Hola, Xabier. Soy Arcadio. ¿Creías que me habías olvidado? Pues no. Nunca dejaré que me olvides.”

Probatu ez duenak ez daki zein errukarria den hizlaria hitzaldia eman behar duen lekura heltzen den unean. Batez ere inor ezagutzen ez duen leku batera bakar-bakarrik joaten denean, han zer aurkituko duen arrastorik gabe. Halaxe heldu nintzen ni, arratsarekin batera, Guadalajarara, autobusean. Zaharra zen oso autobusa, niri gustatzen zaizkidan horietakoa. Geltokian zegoen Arcadio, nire zain. Ez genuen antolatzaileak eta hizlariak elkar ezagutzeko eragozpen handirik izan, hain zen jende gutxi inguru hartan. Autobide berriaren aurkako pegatina zuen, gainera, Arcadiok paparrean.

Gertutasunez tratatu ninduen hasieratik, urrutitik heldutako hizlaria izan barik aspaldiko lagun bat banintz bezala. Hitzaldi antolatzaileen ohiko zurikeriaren arrastorik txikiena ere ez nuen sumatu Arcadioren portaeran. Horrek asko leundu zuen hitzaldiaren atarian izan ohi dudak babesgabetasun eta desosegu sentimendua.

Ez nuen entzule asko izan baina gustura eman nuen hitzaldia, konfiantza giroan. Hitzaldiaren ondoren, zerbait jan eta luze gabe oheratzea da nire ohitura. Ez naiz sekula parrandazale handia izan, eta nahiago izaten dut hitzaldiak direla-eta bisitatzeko ditudan herri eta hirietako bazter eta parajeak egunez bisitatu indarrak eta sosak tabernazuloetan gastatzea baino. Baina gau hartan guztiz ezinezkoa izan zitzaidan lotara garaiz erretiratzea.

Arcadiorekin eta bere lau lagunekin batera elkartu nintzen hitzaldiaren ostean. Zerbait jatera joan ginen taberna batera, eta jan ere jan genuen, bai, baina baita garagardoa edan eta haxixa erre ere, alajaina! Tabernako zerbitzaria adiskidea zuten eta taberna itxi eta gero ere hantxe geratu ginen berriketan, eztabaidan, hitz eta pitz, nik hitzaldian esandakoak abiapuntu eta oinarri.

Arcadio eta bere lagunak ados ziren oro har nire ikuspuntuarekin. Premia artifizialak sortu, bultzatu eta ahoko zuloraino sartzen dizkigu kapitalismoak, izadia bere menean ezarriz eta gero eta neurri arriskutsuagoetara bortxatuz, eta gu kontsumista itsu, lerdo eta insolidario bihurtuz. Baina ez zuten uste kapitalismoari aurre egiteko modurik onena nik hitzaldian aldarrikatutako “anticonsumismo sufrido y casi místico” hura zenik. Arcadiok esan zituen hitz nire ustez gehiegizko horiek horrela.

Ni ez naiz hitzaldietan aldarrikatzen dituenak erabateko ziurtasunez sinesten dituen hizlari mota horretakoa. Hizlariarengandik urrun sentitzen naiz ni askotan, inkoherente. Gau hartan, hizlariarengandik urrunduta, hizlariak hain zorrotz zaindu behar bide duen zorioneko koherentzia urratuz, Arcadio eta bere lagunak munduan sartu nintzen, eta, alkohola eta haxixa lagun, arrazoia eman nien kontu askoren inguruan. Arrazoia zuten, zer arraiio! Ez zegoen derrigor monje tibetar bihurtu beharrik kapitalismoari aurre egiteko. Kutsatu egin zitzaidan azkenerako gazte haien suhartasuna.

Goizaldeko bostak ez ziren urruti tabernatik irten ginenean. Euria ari zuen, zaparrada latza, eta Arcadiok pentsiora autoan eramango ninduela esan zidan. Baina pentsiora bidean ginela autoan buelta bat egitera gonbidatu ninduen. Sorgindurik nindukan Arcadiok, eta ez nuen pentsiora joan nahi, oso pena handia sentiarazten zidan mutil gazte bizkor eta bizitasunez bete hura sekula gehiago ikusterik ez nuela izango

pentsatzeak. Ezin izan nion, horrenbestez, gasolina-erretze apetatsu eta alferrikako hari uko egin.

–Me gusta mucho conducir de noche, bajo la lluvia –esan zuen Arcadiok azeleragailua gero eta gehiago zanpatuz–. Y compartir esta sensación con un buen amigo. –Samurtasunez begiratu eta, bolantetik askatuta, nire ezkerreko iztarrean pausatu zuen lipar batez eskuineko eskua–. Como tú.

Arcadioren esku nengoen, erabateko abandonuan. Bahiturik zidan borondatea. Elkarriz hitzik esan gabe, gero eta azkarrago gindoazen, gero eta biziago zulatzen zuen gure autoak gauaren gortina bustia. Oso ondo sentitu nintzen, lilura betean. Halaxe jarraitu nahi nuen, etenik gabe, aterrunerik gabe, gizaldi eta gizaldi guztietan, munduaren, denboraren eta bizitzaren amaiera ilunaren sakonean galdu arte.

Nondik barrena genbiltzan ohartzeko ez nintzenez, ezustean harrapatu ninduen bidaiaren amaierak. Pentsioko atarian geunden. Ez zegoen beste erremediorik. Arcadiori adio esan eta autotik irtetea zegokidan.

–¿Sabes, Xabier? –esan zidan orduan–. El capitalismo ya no tiene miedo de ninguna conferencia. El capitalismo no teme a la palabra. Sólo le duele cuando le golpean e hieren de veras, directamente, físicamente.

Carabanchelen dute preso gaur egun Arcadio, bost urteko zigorra betetzen hondeamakina batzuei egindako eraso dela-eta. Handixe igorri dit lehorte luzearen ostean hain premiazkoa nuen zaparrada bizigarri hau.

5. O paraugas de Pontevedra

Pena eman zidan Clara etxe hartan uzteak. Bebaruan zigarro bat piztu eta euriari begira geratu nintzen minutu batzuetan. Han zegoen berriro ere, han nuen, barruak hozkatzen, erruduntasun sentimendua, gaiztoa izateko beldurra, infernua merezi izateko izua. Han zegoen berriro ere tren huts eginen nostalgia zaharra. Jakinekoa da, ez dira gizon bera izaten putetxe batean sartzen dena eta putetxe horretatik irteten dena; tira, neu behintzat ez naiz gizon bera izaten. Baina Clararekin oheratu ondoren ohi baino askoz handiagoa izan zen nire aldaketa, eta askoz iraunkorragoa batez ere.

Bai, Clararekin oheratu osteko aldaketa horrek iraun egin zuen, eta iraun egiten du oraindik. Ez neska eder liluragarri horietakoa zelako, neurri perfektuetakoa, ezta ohean sekula irudikatu gabeko plazerretara lerratu ninduelako ere. Errukia ere ez zen izan; seguru askorik izan izango zuen horrelakorik, baina ez zidan mespretxuz, kolpez eta bakardadez betetako istorio negargarri horietako bat kontatu. Beste zerbaitek egin zuen berezia, apartekoa Clararekin pasatako ordu erdi eskasa. Betidanikoa balitz bezala hartzen zuen nire besoen babesa. Elkarren sekretu guztien berri genuela iruditu zitzaidan. Gure besarkadek nor bere amildegian behera abailtzetik libratzen gintuztela sentitu nuen. Clara nire emaztea zela.

–Chove moito –esan zidan arropak jantzi eta gelatik irtetekotan nintzela–. ¿Tes paraugas?

–Non. Tanto ten, xa me arranxarei. Eu non...

–Acouga, home... Agora che traio un.

Alferrik izan zen ezezkoan tematzea.

–Xa mo daras de volta outro dia –esan zidan, gozotasunez, gelako armairutik ateratako aterki beltz handia nire eskuan jartzearekin bat. Esaldi hori ez zen, ordea, bere besoetara itzultzeko gonbit sasi-disimulatua. Esana nion urrutikoa nintzela eta nekez itzuliko nintzela sekula Pontevedrara. Berak ere ez zekien zenbat iraungo zuen han. Musu txiki bat eman zidan gero, agur moduan, masailean.

Aterkiei gorroto nien. Txiki-txikitandik zuen nire erraietan habia egina herra hark. Ezin izaten nintzen kalean aterki batekin ibili. Alferrik ariko zen sekulako zaparrada goian-behean. Ez nintzen gauza. Horregatik, Clarak emandako aterkia bebaruan utzi eta euriari aurre egiteko asmoa nuen. Aurretik, hala ere, zigarro bat piztu eta euriari begira geratu nintzen minutu batzuetan, hantxe, bebaruan. Ezinegona, desosegua, tren huts eginen nostalgia zaharra. Bakardadea.

Mugarria izan zen tarte labur hura nire bizitzan. Halakotzat dut nik behintzat oroimenean. Aterkia zabaldu eta haren babesean irten nintzen Clararen etxeko bebarrutik. Atzera begiratu nuen. Han geratu zen Clara, han geratu zen nire emaztea. Tristeza iruditu zitzaidan, euri artean lauso, Pontevedrako putetxe zahar hura.

Ez dut bizimodua askorik aldatu. Baina neu bai, aldatua nago harrezkero. Zaharragoa naiz orain, eta gozoagoa. Etxean daukat oraindik, ondo gordea, Clarak Pontevedran eman zidan aterkia. Ez daukat saltzeko, ez horixe! Oso gustukoa dut euria ari duenean haren babesean paseatzera irtetea.

6. La nostra pluja de Perpinyà

Euriaren zarata dinat gogoan, euriaren zirri-zarra bizia mundua guregandik urruntzen, euriaren zirri-zarra kutuna gu mundutik bakartzen eta gu elkarrengana batzen, etxola ttiki plastikoz, latorriz, lastoz eta egur puska eginaren babes prekario baina ezin samurragoan.

Perpinyàtik oso urrun bizi naun orain, oso bestelako hirian, Miarritzen, baina Perpinyàko gure euri eme haren jario sarkorra dinat beti gogoan, baita gaurkoa bezalako egunetan ere, uda mineko egun eguzkitsu zapaltzaileenetan. Hondartzara doazen neskato lirain arin jantzitakoak ikusten ditun, saldoka, etxeko leihotik. Hi ez hintzen horiek bezalako. Euriarena zunan hire edertasuna, ez eguzkiarena.

–Sóc guapa?

–]La noia més guapa del món.

Gupidak sortutako gezurra? Hi limurtzeko martingala? Ez. Inondik ere ez. Egia hutsa zunan, egia argi eta biluzia, egia garbi eta handia. Hirezat bezalaxe, egiazkoa zunan nirezat hire edertasun eurizko hura, gezurretako apaindura eta distirarik gabea. Beste ezein emakumerengan egundo sumatu ere egin gabeko edertasunak ikusi, sentitu eta biziara zizkidanan hire adiskidetasunak. Hunkitu egiten naun hirearen antzeko irri bat ikusten dudana aldi bakanetan. Beti hunkituko naun.

Inoiz ez dun izan berriro igandea hi nire ondoan hindudanean izan zena. Inoiz ez dun izan berriro nire bizitza igande haiekin izan zena. Jendearen zorientasun ofizialaren irri zurizko eraso zakarretatik defenditzeko, herriko zein mendialdeko zokondo bakartienetan bilatzen geninan babes, industrialde ahantzietako kale mortuetan, hiriko aldiri galduetan, mendi bide zahar sasiak jandakoetan, altxor txikien bila begiak adi beti: txapak, puxtarriak, txanpon batzuk, kromo zaharrak, norbaitek malkoz bustita utzitako gutun hautsia... Igandearen eta bizitza ofizialaren ifrentzuaren bila aritzen gintunan gure paseo ordurik gabekoetan, eta inoiz ere ez gintunan esku hutsik itzultzen. Horixe zunan guretzat gordetako zorion hondarra. Ez geninan besterik behar.

Legez kanpoko laztanetara lerratu nindunan, ordea, pentsatu ere egin gabe, oharkabean, ezinbestean, inola ere gelditu ezinean, ezustean euria hasi eta mendi bidexka baten ertzean aurkitu genuen etxola ttiki hartan aterpetu ginenean, eta hik denak onartu hizkidan, irri urduriz hasieran, irrika bizi eta oldarkorrez gero. Hainbat poetaren poesia bezala, naturaz gaindiko agindu bat izan zunan, gozo eta samur, poetikotasun osoz, onartu eta gauzatu, nahi izanda ere itzuriezina guztiz. Legez kanpoko haatik, ez omen haiz-eta heure buruaren, heure gogoaren eta heure irrutsen jabe.

Legearen marra ulergaitz eta atzemanezina gainditurik, igandeetan Down sindromea zuen neskato gajo hura paseatzera ateratzen zuen agure jatorra piztia zikin, higuigarri eta beldurgarria bihurtu zunan, hi bezalako izaki babesgabeko batengandik derrigor eta berehala urrundu beharrekoa. Elkarren babesik gabe utzi gintuztenan. Inork ez zinan zalantzarik txikiena ere izan. Denak ados zeudenan. Dena oso argi zegoan. Ezin zunan paradisuak izan guretzat, Adam eta Evarentzat izan ez zen bezala. Gupidarik gabe egotzi gintuztenan, elkarrengandik banandu betiko.

Ezin izango ditene hala ere Perpinyàko gure euriaren zirri-zarra samurra gure barruetatik erauzi. Horrek batuko gaitin beti. Bazakinat ez dugula sekula elkar ahaztuko. Ez zaigula sekula barruko mina sendatuko. Elkarrengandik urrun izanagatik ere, euripean amodio zinezkoa aterpetzen duten etxola ttikiak ditun gure gorputzak, gure gorputz ahantzi eta baztertuak, gutxietsi eta umiliatuak, amodiorako ukatuak, ezerezera kondenatuak.

7. Lekuak eta elurra

Noiznahi datozkit gogora lekuak, inguruko mendietan egindako ibilaldi ugarietan ezagututako era guztietako parajeak eta txokoak: bide zati zabal zein estuak, zuzen nahiz bihurriak; borda-baserrietako atariak eta baseliza txiki ezkutua; pinudiak, sastrakak eta txarak; sagastiak, hariztiak eta pagadiak; belaze zabalak eta errekauloak; putzuak, iturriak eta mendi-negarrak; baita tontorrek ere, jakina, beren gurutze eta txartel-kutxa kasurik gehienetan aski apalekin...

Leku batzuk haietan maiz izanak egiten dizkit bereziki kutun; gutxiagotan izan naizen lekuek, berriz, misterioaren erakarmena dute. Noiz bata noiz bestea, noiznahi eta gehienetan motibo jakinik gabe gogoratzen ditudan adiskide zaharrak dira denak. Bisitatzen nauten adiskide bakarrak.

Elurretan izango dira orain leku horiek guztiak, leihotik ikusten dudana bezala –zaharretxeko lorategia ere leku bat da, azken batean–, izara zuri isil horrek estaliak, lotan bezala. Neu ere halaxe izango naiz laster –lo isilean elur–, nigan barrena ibilian hasia den gaitzak gailurra harrapatzen duenean.

Ilobak mendira eraman nahi nau bere autoan, nire lekuetara. 4x4 auto noranahikoa du, indartsua eta biderik basati, zakar eta lohitsuenetan aurrera egiteko ezin aproposagoa. Esan dit neuk aukeratzeko zein lekuetara joan nahi dudana. Pentsatuko dudala erantzun diot, akaso elurra urtutakoan joango garela norabait. Baina ez gara joango.

Ez litzateke itxurazkoa izango autoan eta zutik egoteko gauza ez naizela agertzea leku horietan, nire lekuetan, eri, elbarri, errukarri, negargarri. Oinez eta bakarrik maite izan ditut nik nire lekuak, bizi eta bizitzari emana, haiekin bat egina, eta uste dut halaxe maite izan nautela haiek ere ni. Joatera etsita ere, ez nuke jakingo zein leku aukeratu, baten aldeko hautua eginik gainerakoak gutxietsi eta traizionatu izana leporatuko bainioke neure buruari.

Ez dut azken orduko solemnitaterik nahi. Ezer ez diren lekuak maite izan ditut beste ezeren gainetik, eta ez dut ezer ez dena ezer bihurtuko lukeen ezer egin nahi.

Poztu eta kontsolatu nau hala ere ilobaren eskaintzak. Iloba da mundu honetan nire lekuei buruz mintzatzen naizenean jaramon egiten didan bakarra. Oso bestelakoa da haren jarrera. Neskalagunekin joan ohi da nik aipatu eta deskribatzen dizkiodan lekuetara, nik adierazitako bideei jarraiki. Ahal den lekuraino behintzat autoan joaten dira, eta iluntzearekin batera amodio jolasetan hasten. Arrakasta handia du neskekin. Hala dio behintzat, eta nik sinesten diot. Oso jator eta xarmagarria da.

Ni, aldiz, bakarrik izaten nintzen nire lekuetan; emakumerik ez alboan, bai haatik gogoan, beti bat eta bera: nire ilobaren ama.

Oso bestelakoa da ilobaren jarrera, esan dut lehen ere. Egia da hori. Baina uste dut hark ere nirearen antzeko atxikimendua eta maitasuna diela nire lekuei. Bereak ere badirela nire lekuak. Ez diot horretaz inoiz ezer esan, baina ni ere behin, behin baino ez, emakume batekin izan nintzen nire lekuetako batean. Ilobaren amarekin. Iloba jaio baino bederatzita hilabete lehenago. Inguru guztia azpian hartu eta guztiz zurituzko zuen elurretik babestu gintuen etxolatxo zahar batean.

Bera ohartu ere egin gabe, barruko indar misteriotsu batek bultzatua, leku horren bila dabil akaso nire iloba, nire semea. Oraindik ez da han izan.